

M
Maastricht

in **B**beeld

Ambacht en Vakmanschap
Rijsemus vioolbouw

augustus
2021

Ambacht en Vakmanschap

Rijsemus vioolbouw

De meest beroemde violen zijn wel die van Stradivarius, gemaakt door Antonio Stradivari in Italië 17e-18e eeuw. Ze bestaan nog steeds.

Zou over 300 jaar de Rijsemus nog bestaan? Gemaakt door Martin en Niels Rijsemus, vader en zoon. Het bedrijf is gevestigd aan de Witmakersstraat. Daar kan men, onder het uithangbord met de cello, door de ramen het atelier zien. En hoe klein het ook is, het is werkelijk een avontuur. Gereedschap, violen, altviolen, cello's, strijkstokken, meer gereedschap, flesjes, potjes, werktafels, stukken hout met vorm, stukken hout zonder vorm, onderdelen van instrumenten, onaffe instrumenten, nog meer gereedschap, instrumentkoffers en -tassen en alles heeft z'n plaats. Het is een lust voor het oog.

Martin bouwt, restaureert en repareert al meer dan 40 jaar, Niels al 16. Beneden is het atelier, boven zijn kamers om wensen te bespreken en instrumenten te bespelen voordat ze gekocht worden. Wat een prachtig vak.

Adres: Witmakersstraat 1

Web: www.vioolbouwersmaastricht.nl

Wat is dat toch, vakmanschap...

De rijkdom van Maastricht zit 'm vooral in prachtige buiten- en binnenkanten van gebouwen. In de aankleding en hoe mooi dat alles is. We zien schitterende versieringen in hout, steen, glas, metaal, stof, leer. We raken verrukt over de rijkdom aan stijlen en vormen. Hiernaast ziet u wat voorbeelden. Maar eigenlijk gaat het over iets anders.

Er is een rode draad die door alle eeuwen en alle modes heenloopt en steeds terugkomt. Iedere keer opnieuw. Het vakmanschap van de ambachtsman en -vrouw. Met een drijfveer waar veel te weinig over geschreven wordt, het streven naar perfectie. Vandaag beter dan gisteren. Mooier, beter, rijker in details, meer bij de tijd, met nieuwe materialen en technieken. Daarin zit vooruitgang. Natuurlijk levert dat meer geld op. Maar dat is niet het enige. Het is ook de lol die motiveert, het plezier. De uitdaging van het bedenken van een plan, de toewijding tijdens de uitvoering, de overwinning als het lukt. Inderdaad, vandaag beter dan gisteren.

Iedere vakman en -vrouw ontwikkelt zich in min of meer dezelfde richting. Samen vormen ze een hoofdstroom. Van allerlei mensen die erg hun best doen. Onafhankelijk van elkaar, al weet men nauwkeurig wat anderen doen en neemt men elkaar de maat. Sommigen gaan ver vooruit in hun streven, anderen blijven wat achter, maar het resultaat is dat Maastricht een grote traditie heeft van uitstekende vaklieden. En dat vinden we overal terug, we gaan in verschillende afleveringen kijken.

Het gaat daarbij natuurlijk om het product en ook om de vaardigheid, het ambacht, de trots, het vakmanschap, de toewijding, de beroepseer. Wat is dat boeiend.

1) Forme interne pour la construction
 2) Tasseaux (blocs)
 3) Eclisse dite - C -
 4) Eclisses
 5) Table (Sapin)

6) Decoupe des - F -
 7) Barre d'harmonie (Sapin)
 8) Âme (Sapin)
 9) Fond (Erable)
 10) Talon

11) Filetage
 12) Tête et volute
 13) Cheville
 14) Manche (Erable)
 15) Talon
 16) Chevilles

17) Sifflet
 18) Touche
 19) Chevalet (Erable)
 20) Cordier
 21) Tire cordier
 22) Bouton

Het scheelt al heel veel als we weten waar we naar moeten kijken. Daarom hiernaast de anatomie van een viool. De klankkast bestaat uit een voor-, een achterblad en de zijkanten. Het voorblad heeft twee *f*-gaten, het achterblad is bijna oranje. Schuin daarboven de binnenkant van het achterblad, Er zitten klosjes in voor de zijwand. In de kast zit tussen voor- en achterblad een houtje dat de ziel wordt genoemd. Dat zorgt voor de overdracht van de trillingen van het voor- naar het achterblad en dat bepaalt de klank van het instrument. Rechts de hals met de krul, de vier

stemsleutels. Daarnaast de toets, de zwarte balk waar de vingers op de snaren drukken. Onderaan de stukken voor de bevestiging van de snaren. Precies daar tussenin de kam om de snaren op de juiste hoogte te houden. Er is geen kinstuk afgebeeld, het onderdeel waarop de violist zijn kin laat rusten. En ook de strijkstok ontbreekt.

De bouw van violen, alt-violen en cello's is al eeuwenlang hetzelfde. Men heeft begin zeventiende eeuw het ideale model gevonden en sindsdien is er nauwelijks iets aan veranderd.

Bijna de hele viool is van esdoornhout gemaakt. Maar het bovenblad is van Fichte. Wij zouden het sparrenhout of vuren noemen. Het is klankhout. Men kan de kwaliteit van een plank beoordelen door te kijken en te luisteren. Er bestaat een apparaat dat de klank kan meten, maar de vakman (M/V) kan het met z'n zintuigen. En dan begint het zagen en het schaven. Weken werk.

Het gereedschap is zeer uiteenlopend: priemen, raspen, vijlen (zonder handvat voor de bewegingsvrijheid), gutsen, beitels, schaven en schaafjes, mesjes, potloden, pennen en veel meer...

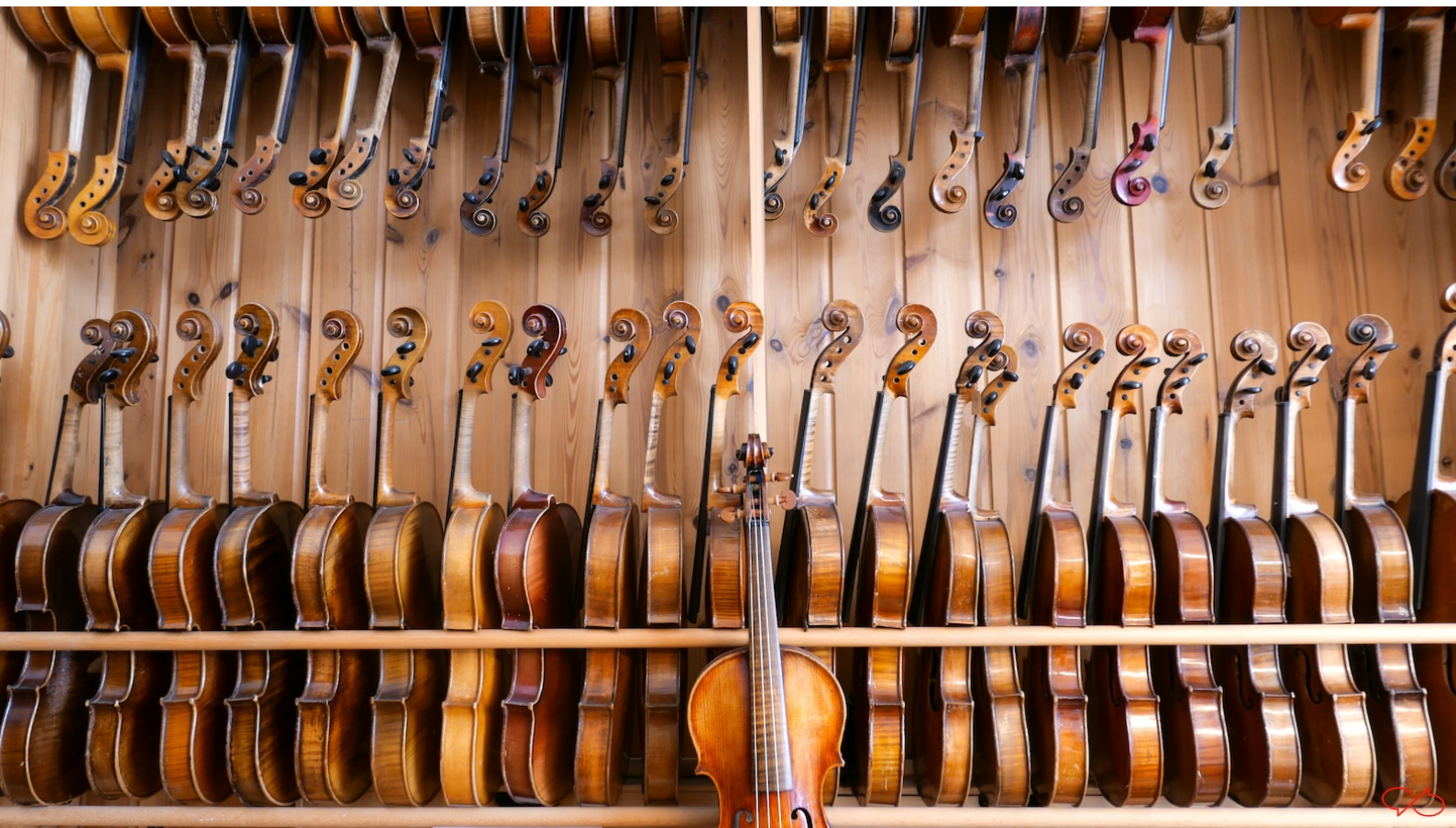

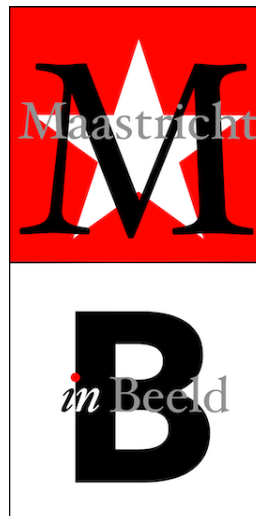

Wie trots is op z'n werk, signeert het ook. Maar niet met een handtekening. Iedere vioolbouwer heeft z'n eigen kenmerken. Die zijn te vinden in de krul en in de vorm van de *f*-gaten. Martin signeert strak, Niels wat ronder. Dan wordt het instrument gelakt en is het klaar voor de klant.

Maastricht in Beeld
kortweg MiB

MiB is een
fotomagazine voor
liefhebbers van de
stad Maastricht.
De opzet is simpel:
interessante
onderwerpen,
behoorlijke foto's,
korte stukken tekst
met wat uitleg en
achtergronden en
een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de
Boekenkast van Peter Scheele:
<https://scheelpj.home.xs4all.nl/Site>

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon

Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II

Bewerking: Adobe Lightroom 6.14

Opmaak: Apple Pages 11.1

Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele

